

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТУРИСТИЧНО-ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В Україні зростає чисельність людей похилого віку. Обмеженість набору соціальних ролей і форм активності звужує рамки їхнього життя. Гостро постає проблема адаптації до нових умов життя та інтеграції у соціокультурне середовище. Туристично-екскурсійна діяльність людей похилого віку сприяє більш ефективній соціально-педагогічній адаптації осіб старшої вікової групи.

Ключові слова: люди похилого віку, соціально-педагогічна адаптація, туристично-екскурсійна діяльність.

Сьогодні статевовіковий склад населення України характеризується суттєвим постарінням, свідченням чого є помітне зростання питомої ваги осіб старшого віку та скорочення частки молодіжного контингенту. Україна посідає 11 місце в світі за показником кількості населення віком 60 років і старше, що становить понад 20 % від його загальної чисельності.

Що стосується людей похилого віку, то у сучасному українському соціумі можна стверджувати про маргінальність становища та несприятливу адаптацію осіб визначеної вікової групи. Ставлення до старості зумовлене віковими стереотипами, що засвоюються з дитинства. Ці стереотипи підтримуються культурною традицією, підсилюються засобами масової комунікації і соціальним оточенням. Поширена думка, що люди похилого віку інтелектуально деградують, не приносять користі суспільству, не живуть повноцінним життям, а доживають, суттєво впливає на поведінку осіб старшого віку, внаслідок чого знижується їх власна самооцінка. Упереджене ставлення до людей похилого віку впливає на формування громадської думки. Обмеженість набору соціальних ролей і культурних форм активності звужує рамки їхнього життя. Людина похилого віку з виходом на пенсію повинна адаптуватися до нових умов життя. Постає проблема інтегрування людей «третього віку» у соціокультурне середовище.

Проблеми людей похилого віку вивчають сьогодні філософи, соціологи, медики, психологи, геронтологи, педагоги, соціальні педагоги зокрема. Вагомий внесок у цьому напрямі зробили такі науковці як Р.Ануфрієва, О.Білий, Т.Букіна, Т.Волкова, Г.Зозуля, Н.Ковальова, Т.Козлова, О.Холостова та інші.

Життя людей похилого віку не зводиться до задоволення матеріальних та біологічних потреб, бо повноцінне людське існування передбачає задоволення соціальних, психоемоційних, духовних потреб. Головна мета соціально-педагогічної роботи з людьми похилого віку – адаптація до нових умов життя та повноцінна інтеграція у суспільство, а в умовах інформаційного суспільства – необмежений доступ осіб старшого віку до отримання інформації у будь-якому вигляді та можливість вільної комунікації, що може бути забезпечене також і засобами туристично-екскурсійної діяльності. Залучення людей старшої вікової групи до туристично-екскурсійної діяльності дає їм можливість продовжити активну життєдіяльність у посттрудоваий період. Туристично-екскурсійна діяльність є одним із засобів адаптації, інтеграції та консолідації людей похилого віку. Туристично-екскурсійна діяльність людей похилого віку – це:

- процес соціалізації, коли людина включається в роботу одного із соціальних інститутів;
- школа адаптації до стресових ситуацій та нових умов життя;

- пізнавальний процес, що сприяє активізації розумової діяльності та розвитку когнітивних здібностей осіб «третього віку»;
- комунікативний процес, що дозволяє людям похилого віку розширити коло свого спілкування;
- емоційний процес, що позитивно впливає на психофізичний стан особи;
- раціональний спосіб організації вільного часу.

Важливим пунктом організації та підготовки заходів туристично-екскурсійної діяльності є індивідуальний підхід з урахування фізичних можливостей та вікових потреб людей похилого віку як до підготовки матеріальної бази, так і до тематики та змісту.

З кожним роком в Україні зростає попит на туристично-екскурсійні послуги, з'являються нові прогресивні форми роботи, тисячі людей підпадають під категорію туристів та екскурсантів. На жаль, сьогодні переважна більшість пенсіонерів не має матеріальних можливостей здійснювати туристичні подорожі та екскурсії, не відпрацьовані відповідні механізми популяризації цього виду дозвілєвої діяльності серед представників геронтологічної групи, перешкодою також є традиції та стереотипи щодо осіб «третього віку», не розроблені соціально-педагогічні технології адаптації людей похилого віку за допомогою туристично-екскурсійної діяльності. Проведені автором соціологічні дослідження на базі туристично-екскурсійних організацій м. Харкова дозволяють стверджувати, що люди похилого віку складають менше 5% від цієї активної категорії населення.

Отже, туристично-екскурсійна діяльність людей похилого віку як один з видів дозвілєвої діяльності сприяє більш ефективній соціально-педагогічній адаптації осіб старшої вікової групи. Але для успішного розвитку цього напряму потрібні підтримка на державному рівні, активне залучення відповідних фахівців, в тому числі й соціальних педагогів для розробки нових соціально-педагогічних технологій адаптації людей похилого віку.

Novikova O.Yu. The social pedagogical adaptation of aged people by means of touristic and excursion activity.

The number of aged people is increasing in Ukraine. Limitation of social roles and of activity forms narrows the framework of their life. The problem of the adaptation to new conditions of life and of integration into social and cultural environment emerges. The touristic and excursion activity of aged people encourages more efficient social pedagogical adaptation of these people.

Keywords: aged people, social pedagogical adaptation, touristic and excursion activity.

Новикова О.Ю. Социально-педагогическая адаптация людей преклонного возраста средствами туристическо-экскурсионной деятельности.

В Украине возрастает количество пожилых людей. Ограниченность социальных ролей и форм активности сужает рамки их жизни. Актуальной является проблема адаптации к новым условиям жизни и интеграции в социокультурную среду. Туристическая и экскурсионная деятельность способствует более эффективной социально-педагогической адаптации людей старшего возраста.

Ключевые слова: пожилые люди, социально-педагогическая адаптация, туристическая и экскурсионная деятельность.